

Latvijas Republikas Senāts

SPRIEDUMS

Rīgā 2026. gada 18. jūnijā

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Dzintra Balta, senatori Normunds Salenieks un Kristīne Zīle

rakstveida procesā izskatīja civillietu sakarā ar /Nosaukums A/ kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas 2022. gada 25. oktobra spriedumu /Nosaukums A/ prasībā pret /Persona B/, /Persona C/ un /Persona D/ par /sporta veids/ attīstības un karjeras atbalsta pakalpojumu līgumā paredzētās atlīdzības piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] Starp /Nosaukums A/ (turpmāk – arī prasītāja) un nepilngadīgo /Persona B/ (turpmāk – arī atbildētājs), kuru pārstāvējavecāki /Persona C/ un /Persona D/ kā likumiskie pārstāvji, 2009. gada 14. janvārī noslēgts /sporta veids/ attīstības un karjeras atbalsta pakalpojumu līgums.

No līguma 1.5. un 2.2.3. punkta izriet tā mērķis – padarīt /Persona B/ par labi apmaksātu augsta līmeņa profesionālu /sporta veids/ /sportistu/, /Nosaukums A/ apņēmoties sniegt /Persona B/ pakalpojumus, kas nodrošinātu šī mērķa sasniegšanu.

Līguma 6.1. punktā /Persona B/ apņēmies līguma darbības laikā maksāt /Nosaukums A/ atlīdzību 10 % apmērā un Latvijā noteikto pievienotās vērtības nodokli no jebkādiem un visiem /sporta veids/ /sportista/ neto ienākumiem.

Līguma 9.1. punktā noteikts tā darbības termiņš – 15 gadi, t. i., līdz 2024. gada 14. janvārim.

[2] /Nosaukums A/ citā lietā – Nr. C28312614 – 2014. gada 10. maijā bija cēlusi prasību pret /Persona B/, /Persona C/, /Persona D/ par 2009. gada 14. janvāra līguma 6.1. punktā paredzētās atlīdzības par laika posmu līdz 2014. gada prasības pieteikuma iesniegšanai tiesā (prasības pieteikums tiesā saņemts 2014. gada 10. maijā) un līgumsoda, kopā 547 269,60euro, piedziņu.

Lietā sākotnēji taisīto apgabaltiesas spriedumu Senāts ar 2020. gada 16. janvāra spriedumu atcēla daļā par līgumā paredzētās atlīdzības piedziņu un šajā prasības daļā lietu nodeva jaunai izskatīšanai. Ar Rīgas

apgabaltiesas 2021. gada 22. janvāra spriedumu, kas stājās spēkā 2021. gada 28. decembrī, Senātam šajā datumā ar rīcības sēdes lēmumu atsakot ierosināt kasācijas tiesvedību lietā, noraidīta prasība par līguma 6.1. punktā paredzētās atlīdzības piedziņu.

[2.1] Rīgas apgabaltiesas 2021. gada 22. janvāra spriedumā lietā Nr. C28312614 prasības noraidīšana pamatota ar to, ka līguma noteikumi par atlīdzību, kas ietverti 6.1. punktā kopsakarā ar 9.1. punktu, neatbilst dominējošai tirgus praksei /sporta veids/ nozarē, tas rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam, uzliekot patērētājam nesamērīgu pienākumu maksāt neierobežotu atlīdzību 10 % apmērā no ienākumiem 15 gadu laikā neatkarīgi no tā, kādā apjomā pakalpojumu sniedzēja nodrošinājusi līgumā minētos pakalpojumus. Līdz ar to (saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta astoto daļu) līguma noteikumi par atlīdzību, kas ietverti līguma 6.1. punktā kopsakarā ar 9.1. punktu, atzīstami spēkā neesošiem no līguma noslēgšanas brīža.

[2.2] Senāts ar rīcības sēdes 2021. gada 28. decembra lēmumu atteicās ierosināt kasācijas tiesvedību, pamatojoties uz to, ka kasācijas sūdzībā minētie argumenti nerada acīmredzamu pamatu uzskatīt, ka pārsūdzētajā spriedumā ietvertais lietas iznākums ir nepareizs un ka izskatāmajai lietai ir būtiska nozīme vienotas tiesu prakses nodrošināšanā vai tiesību tālākveidošanā. Senāts papildus norādījis, ka:

1) jautājumu par to, vai /Persona B/, slēdzot līgumu ar prasītāju, bija uzskatāms par patērētāju, Senāts jau ir plaši analizējis 2020. gada 16. janvāra spriedumā šajā lietā;

2) nav apmierināms lūgums vērsties Eiropas Savienības Tiesā, jo tā jau ir sniegusi interpretāciju par patērētāja statusu; turklāt saskaņā ar Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (turpmāk – Direktīva 93/13) 8. pantu dalībvalstis var pieņemt vai saglabāt visstingrākos līgumam atbilstīgos noteikumus jomā, uz ko attiecas minētā direktīva, lai nodrošinātu visaugstāko patērētāja aizsardzības līmeni. Arī atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 25. oktobra Direktīvas 2011/83/ES par patērētāju tiesībām un ar ko groza Padomes Direktīvu 93/13/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 1999/44/EK un atceļ Padomes Direktīvu 85/577/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 97/7/EK (turpmāk – Direktīva 2011/83) 13. apsvērumam saskaņā ar Eiropas Savienības tiesību aktiem dalībvalstis saglabā kompetenci piemērot šīs direktīvas noteikumus nozarēs, kas neietilpst direktīvas darbības jomā, tostarp dalībvalstis var nolemt paplašināt minētās direktīvas normu piemērojamību juridiskām vai fiziskām personām, kuras nav patērētāji šīs direktīvas izpratnē.

[3] /Nosaukums A/ 2020. gada 29. jūnijā izskatāmajā lietā cēlusi jaunu prasību, kurā lūdz tiesu, pamatojoties uz 2009. gada 14. janvāra līguma 6.1. punktu, piedzīt no atbildētājiem atlīdzību 1 663 777,99euro par laika posmu no 2014. gada līdz 2020. gadam.

Prasība pamatota ar šādiem apstākļiem.

[3.1] Pamatojoties uz 2009. gada 14. janvāra /sporta veids/attīstības un karjeras atbalsta pakalpojumu līgumu, kas noslēgts ar termiņu līdz 2024. gada 14. janvārim (15 gadi), prasītāja no 2009. gada līdz 2010. gadam nodrošināja /Persona B/ pielīgotos pakalpojumus (daļu atbildētājs neizmantoja).

Lai gan starp pusēm vairākkārt ir bijušas pārrunas par pirmstermiņa līguma izbeigšanu, līgums nav izbeigts un ir spēkā (līdz 2024. gada 14. janvārim, ieskaitot).

[3.2] /Persona B/ saskaņā ar līguma 6.1. punktu apņēmas maksāt prasītājai atlīdzību, kā arī līguma 3.1.c punktā apņēmas atturēties no līgumu noslēgšanas un spēlēšanas /sporta veids/klubos bez prasītājas rakstiskas piekrišanas.

Pretēji līguma noteikumiem jau 2010. gada 13. novembrī /Persona B/ bez prasītājas rakstiskas piekrišanas noslēdza aģenta līgumu ar /Persona E/ kā /Nosaukums B/ vecāko /amats/; 2010. gada 15. novembrī noslēdza līgumu ar /ārvalsts A//sporta veids/klubu /Nosaukums C/; 2011. gada nogalē vai 2012. gada sākumā – līgumu ar /ārvalsts B//sporta veids/ klubus /Nosaukums D/; 2014. gadā – līgumu ar /ārvalsts C/ komandu /Nosaukums G/; 2016. gadā – līgumu ar /sporta veids/klubu /Nosaukums E/; 2019. gadā – līgumu ar /sporta veids/klubu /Nosaukums F/.

[3.3] No publiski pieejamās informācijas prasītāja ir aprēķinājusi, ka /Persona B/ ienākumi no līgumiem ar ārvalstu /sporta veids/klubiem (laikā pēc 2014. gada prasības pieteikuma iesniegšanas lietā Nr. C28312614) veido aptuveni 16 637 779,90euro, tātad saskaņā ar līguma 6.1. punktu /Persona B/ ir pienākums samaksāt prasītājai atlīdzību 10 % apmērā no noslēgto līgumu summām, kas kopsummā veido aptuveni 1 663 777,99euro.

[4] Ar Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2022. gada 14. janvāra spriedumu prasība noraidīta.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar /Nosaukums A/apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesa ar 2022. gada 25. oktobra spriedumu prasību noraidīja.

Tiesas spriedums, kurā apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma argumentācijai, pamatots ar šādiem apsvērumiem.

[5.1] Nevar piekrist prasītājas viedoklim, ka pirmās instances tiesai nebija pamata ņemt vērā 2021. gada 22. janvāra spriedumā lietā Nr. C28312614 konstatētos faktus un pušu tiesisko attiecību vērtējumu.

No judikatūrā un doktrīnā ietvertajām atziņām izriet, ka stājas spēkā arī tie likumīgā spēkā esošā spriedumā ietvertie motīvi, kas ir tik ciešā un nešķiramā sakarā ar rezolūciju, ka citādu apsvērumu gadījumā rezolūcija seku ziņā iegūtu pavisam citu nozīmi.

Tādējādi saskaņā ar Civilprocesa likuma 203. panta trešo un piekto daļu, kā arī 96. panta otro daļu lietā Nr. C28312614 taisītajā un likumīgā spēkā esošajā spriedumā sniegtais ar rezolutīvo daļu saistītais apstākļu vērtējums var būt saistošs tiesai, kas izskata starp tām pašām pusēm radušos citu civiltiesisku strīdu, kurā prasības pamatā norādītie apstākļi ir identiski ar iepriekš izspriestajā lietā konstatētajiem un izvērtētajiem, bet atšķiras tikai ar laika posmu, par kādu prasīta no līguma izrietošā atlīdzība.

[5.2] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 96. panta otro daļu fakti, kas nodibināti ar likumīgā spēkā stājušos spriedumu vienā civillietā, nav no jauna jāpierāda, iztiesājot citas civillietas, kurās piedalās tās pašas puses.

Nav strīda, ka līguma 6.1. punkts, par kurā paredzēto atlīdzību celta šī prasība, ir izvērtēts ar likumīgā spēkā stājušos Rīgas apgabaltiesas 2021. gada 22. janvāra spriedumu lietā Nr. C28312614.

Gan izskatāmajā lietā, gan lietā Nr. C28312614 pārbaudāmas prasītājas tiesības saņemt no atbildētājiem minētajā līguma punktā paredzēto atlīdzību (prasības priekšmets). Tas, ka lietā Nr. C28312614 prasībā bez prasījuma par atlīdzības piedziņu ietverts arī prasījums par līgumsoda piedziņu, nenozīmē, ka prasības priekšmets ir atšķirīgs.

Lai arī atlīdzība tiek prasīta par atšķirīgu laiku, izskatāmajā lietā ir lietai Nr. C28312614 identiski pierādīšanas priekšmetā ietilpstošie apstākļi par līguma 6.1. punkta piemērojamību.

Izskatāmajā lietā ir jāņem vērā lietā Nr. C28312614 konstatētie fakti un secinājumi, jo prasības pamats neatšķiras.

[5.3] Prasītājas uzskats, ka Rīgas apgabaltiesas 2021. gada 22. janvāra spriedums ir pretrunā ar Senāta Civillietu departamenta 2020. gada 16. janvāra spriedumu, ir subjektīvs un nav pamatots.

Senāts atzinis, ka apelācijas instances tiesa konkrētajām tiesiskajām attiecībām pamatoti ir piemērojusi Patērētāju tiesību aizsardzības likuma normas un pareizi atzinusi, ka atbilstoši šī likuma 1. panta 3. un 4. punktam pušu tiesiskās attiecības ir uzskatāmas par pakalpojumu sniedzēja un patērētāja attiecībām, kuras apspriežamas saskaņā ar minēto likumu. Senāts arī atzinis par pamatotu apelācijas instances tiesas secinājumu, ka pušu noslēgtais līgums ir tipveida jeb standartlīgums un tā noteikumi nav savstarpēji apspriesti, kā arī norādījis, ka, lai neapspriestus līguma noteikumus atzītu par netaisnīgiem, ir nodibināms kāds no Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta trešajā daļā norādītajiem pamatiem, kas rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam.

Atkārtoti izskatot lietu apelācijas instances tiesā, tiesa konstatējusi, ka līgums ir apspriežams pēc Patērētāju tiesību aizsardzības likuma normām. Senāts par šo spriedumu atteicies ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar prasītājas kasācijas sūdzību, tādējādi atzinis par pareizu tiesas veikto līguma kvalifikāciju.

Ievērojot Civilprocesa likuma 203. un 96. panta noteikumus, izskatāmajā lietā ir jāņem vērā ar spēkā stājušos tiesas spriedumu nodibinātā līguma kvalifikācija, un tā nav pārvērtējama.

[5.4] Lietā Nr. C28312614 veiktā līguma 6.1. un 9.1. punktu izvērtēšana atbilstoši Patērētāju tiesību aizsardzības likuma normām nebija patvaļīga.

Doktrīnā un Eiropas Savienības Tiesas praksē uzsvērts pienākums tiesai pēc savas ierosmes vērtēt līguma noteikumu negodīgumu atbilstoši Direktīvas 93/13 prasībām (sk. *Eiropas Savienības Tiesas 2013. gada 21. februāra sprieduma lietā „Banif Plus Bank”, C-472/11, [ECLI:EU:C:2013:88](#), 28. punktu*). Tiesa atbilstoši minētajam un Senāta spriedumā norādītajam veica līguma noteikumu negodīguma pārbaudi.

[5.5] Prasītāja nepamatoti pārmet, ka tiesa lietā Nr. C28312614 neņēma vērā Senāta spriedumā norādīto, ka neapspriesti līguma noteikumi *a priori* nevar tikt atzīti par netaisnīgiem.

No tiesas 2021. gada 22. janvāra sprieduma redzams, ka tiesas secinājumi pamatoti ne tikai ar to, ka pušu noslēgtais līgums ir tipveida jeb standartlīgums un tā noteikumi nav savstarpēji apspriesti, bet arī ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta pirmajai daļai atbilstošu izvērtējumu par līguma noteikumu atbilstību līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principam, šim likumam un citiem normatīvajiem aktiem.

Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta trešajā daļā noteikts, ka līguma noteikums, kuru līgumslēdzējas puses savstarpēji nav apspriedušas, ir netaisnīgs, ja tas pretēji labticīguma prasībām rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam.

Tiesas 2021. gada 22. janvāra spriedumā veikts 6.1. punktā ietvertu noteikumu vērtējums un atzīts, ka noteikumu par atlīdzību formulējums nesniedz patērētājam skaidru priekšstatu par līguma ekonomiskajām sekām, jo pretēji prasītājas norādītajam līguma noteikumu saprotamība nozīmē ne tikai to, ka visiem līguma noteikumiem jābūt saprotamiem no jēdzieniskā un gramatiskā viedokļa, bet gan to, ka patērētājam pirms līguma noslēgšanas ir jābūt skaidrai informācijai par pakalpojuma vērtību un to, cik patērētājam šis pakalpojums izmaksās, un šai informācija ir jānodrošina patērētājam iespēja salīdzināt dažādus piedāvājumus.

Spriedumā izvērtēti ārvalstu un starptautiskajā praksē sastopamie līgumu noteikumi sporta nozarē, kā arī prasītājas iesniegtais šķīrējtiesneses /Persona F/ (/Persona F/) 2020. gada 28. oktobra atzinums; ņemti vērā /oficiālie /sporta veids/noteikumi (kas atspoguļo vispārpieņemto standartu /sporta veids/nozarē). Izvērtējuma rezultātā secināts, ka līguma noteikumi par atlīdzību 10 % apmērā no ienākumiem (6.1. punkts), kas maksājama 15 gadus (6.1. punkts un 9.1. punkts), neatbilst /sporta veids/nozares standartam un pastāvošajai tirgus praksei, un salīdzinājumā ar pastāvošo praksi tie nesamērīgi apgrūtinā patērētāju, kā arī ir pretrunā ar labticīguma prasībām.

Tādējādi līguma noteikumi, kas ietverti 6.1. punktā kopsakarā ar 9.1. punktu, atzīti par spēkā neesošiem no līguma noslēgšanas brīža kā neatbilstoši dominējošai tirgus praksei /sporta veids/nozarē, un tādi, kas rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam, jo uzliek patērētājam nesamērīgu pienākumu maksāt neierobežotu atlīdzību 10 % apmērā no ienākumiem 15 gadu laikā, neatkarīgi no tā, kādā apjomā pakalpojumu sniedzējs nodrošinājis līgumā minētos pakalpojumus.

[5.6] Tā kā ar likumīgā spēkā stājušos Rīgas apgabaltiesas 2021. gada 22. janvāra spriedumu līguma noteikumi, kas ietverti 6.1. punktā kopsakarā ar 9.1. punktu, atzīti par spēkā neesošiem no līguma noslēgšanas brīža, spēkā neesoši līguma noteikumi nav piemērojami izskatāmā strīda izšķiršanā, un prasība ir noraidāma.

[6] /Nosaukums A/ iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūdz spriedumu atcelt, pamatojoties uz šādiem apsvērumiem.

[6.1] Pārsūdzētais spriedums pamatots vien ar Civilprocesa likuma 96. un 203. pantu, tos nepareizi iztulkojot un neņemot vērā, ka to lietas specifiskajos apstākļos liedza Eiropas Savienības tiesību normas. Uz izskatāmās lietas apstākļiem nepareizi attiecināta tāda Eiropas Savienības materiālo tiesību normu interpretācija, par kuras pamatotību objektīvi pastāv šaubas. Tiesa nepamatoti atteicās vērsties Eiropas Savienības Tiesā šo šaubu novēršanai.

[6.2] Tiesa pieļāvusi Civilprocesa likuma 426. panta pārkāpumu attiecībā uz lietas izskatīšanas robežu ievērošanu apelācijas instances tiesā, jo patstāvīgi neizvērtēja argumentus par objektīvi pastāvošām šaubām Eiropas Savienības tiesību piemērošanā.

[6.3] Tiesa nepamatoti atteikusies piemērot Civilprocesa likuma 5. pantu un Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. pantu, jo nav vērsusies Eiropas Savienības Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālo nolēmumu pēc attiecīga prasītāja lūguma, norādot uz Senāta atteikumu citā civillietā, kurā izskatīts tāds pats jautājums. Šis procesuālais pārkāpums ir novedis pie lietas nepareizas izspriešanas, jo, nenoskaidrojot Eiropas Savienības tiesību normu patieso saturu, tās tika piemērotas kļūdaini.

Tā kā lietā risināmi neviennozīmīgi Eiropas Savienības tiesību interpretācijas jautājumi, nepieciešams vērsties Eiropas Savienības Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālo nolēmumu jautājumos par Direktīvas 93/13 atsevišķu noteikumu interpretāciju.

[6.4] Tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 15. pantu kopsakarā ar Covid 19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 10. pantu, izskatot lietu rakstveida procesā. Tajā nebija iespējams nodrošināt lietas dalībnieku procesuālo tiesību ievērošanu.

Lietas izskatīšana mutvārdu procesā tiesas sēdē būtu novērsusi nepienācīgi motivēta (tikai ar Civilprocesa likuma 96. un 203. pantu pamatota) sprieduma pieņemšanu, jo, pārbaudot pierādījumus un uzdodot jautājumus, būtu izdibināti taisnīgai strīda izšķiršanai nozīmīgie aspekti un būtu iespējams tos pienācīgi izvērtēt.

Prasītāja tikai no sprieduma uzzināja, ka tiesa nepamatoti atteicās pieņemt pierādījumus par līguma izpildi – sniegtajiem pakalpojumiem. Prasītāja kopā ar prasības pieteikumu iesniedza tādu pierādījumu kopumu par līguma izpildi, kuru dispozitivitātes principa ietvaros uzskatīja par pietiekamu prasības pienācīgai pamatošanai. Laikā, kad lieta tika skatīta pirmās instances tiesā, /Persona B/ pakalpojumu saņemšanas faktu neapstrīdēja (strīdīga bija tikai pakalpojumu vērtība). Tomēr pirmās instances tiesa neizmantoja Civilprocesa likuma 93. panta ceturtajā daļā noteiktās tiesības un nevērsa prasītājas uzmanību, ka pierādījumi nav pietiekami. Tāpēc bija attaisnojošs iemesls šo pierādījumu neiesniegšanai pirmās instances tiesā.

Mutvārdu process jānodrošina vismaz vienā no tiesu instancēm, kas lietu izskata pēc būtības, taču lieta abās tiesu instancēs izskatīta rakstveidā. Prasītāja nepieteica lūgumu lietu izskatīt mutvārdu procesā, jo nevarēja paredzēt, ka tiesa rīkosies tik formāli.

II

Par materiālo tiesību normu piemērošanu

[6.5] Tiesa kļūdījās Eiropas Savienības tiesību normu piemērošanā.

Patērētāja statusa attiecināšana uz nepilngadīgu „jaunās cerības” sportistu

[6.5.1] Tiesa nepareizi uz lietas apstākļiem attiecināja Direktīvas 93/13 [2. panta „b” apakšpunktu](#) un Patērētāju tiesību aizsardzības likuma [1. panta 3. punktu, kļūdaini secinot, ka patērētāja](#) jēdziens aptver arī jauno sportistu.

Direktīvas 93/13 2. panta „b” apakšpunkta un Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 1. panta 3. punkta tvērumā neietilpst attīstības un karjeras atbalsta pakalpojumu līgums, jo tas ir noslēgts tikai nākotnē paredzētas profesionālās darbības mērķiem un nesaraucjami saistīts ar sportista profesionālo darbību.

Patērētāju tiesību aizsardzības likums neparedz plašāku patērētāja definīciju kā Direktīva 93/13, bet tikai minimālo standartu.

Atlīdzības noteikumu formulējums un to netaisnīguma vērtējums

[6.5.2] Tiesa patvaļīgi izgāja ārpus Direktīvas 93/13 [4. panta 2. punkta](#) un Patērētāju tiesību aizsardzības likuma [6. panta otrās daļas robežām, nepareizi kvalificējot līguma 6.1. punktu kā](#) netaisnīgu līguma noteikumu.

Tiesa, atsaucoties uz spēkā esošajā spriedumā lietā Nr. C28312614 ietvertajiem secinājumiem, nepareizi interpretējusi un piemērojusi Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktu un Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta otrās daļas noteikumus attiecībā uz vienkāršā un skaidri saprotamā valodā formulētiem atlīdzības noteikumiem patērētāju līgumos.

Atlīdzības noteikumi līgumā ir formulēti skaidrā un saprotamā valodā, tāpēc tiesa negodīguma novērtējumam tos nevarēja pakļaut. Direktīvas 93/13 prasības pārņemtas arī Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta 2.² daļā, un ne no tās vārdiskā tvēruma, ne citiem normatīvajiem aktiem, ne Latvijas tiesu prakses nav pamata secināt, ka būtu paredzēts augstāks patērētāju aizsardzības standarts nekā Direktīvā 93/13.

Latvija nav paziņojusi, ka tās likumdevējs nacionālajā regulējumā būtu ietvēris augstāku patērētāju aizsardzības standartu. Turklāt dalībvalstis nemaz nedrīkst paplašināt direktīvu noteikumu iedarbību tādā veidā, kas ir pretrunā ar Eiropas Savienības patērētāju tiesību aizsardzības mērķi.

Savukārt, ja pieņem, ka līgumā paredzētie atlīdzības noteikumi nav formulēti vienkāršā un saprotamā valodā (kā tas nav), tiesa nepareizi secinājusi, ka tie rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam.

Ir pieļaujams, ka līguma noslēgšanas brīdī nav zināma precīza ekonomiskā ietekme uz patērētāju, ja vien saprātīgam patērētājam saprotams, kā tiek aprēķināta attiecīgā atlīdzība un ar to saistītie riski.

Negodīguma izvērtējumā jāņem vērā dominējošā tirgus prakse līguma noslēgšanas brīdī. Dominējošā prakse nav analizēta atbilstoši Civilprocesa likuma 97. panta prasībām, jo kļūdaini uz līgumu bija attiecināta prakse tādu līgumu noslēgšanā, kas būtiskajos aspektos atšķiras, un ignorēti prakses piemēri (tostarp par Vācijas tiesu praksē vērtētiem līguma noteikumiem, kas ir būtiski līdzīgi izskatāmajā lietā vērtējamiem strīdus noteikumiem), kas liecina par atlīdzības atbilstību.

Nav vērtēts, vai atzīstot līguma 6.1. punktu par spēkā neesošu, līgums pēc būtības var pastāvēt, jo tas kļūst par bezatlīdzības līgumu.

[7] /Persona B/ iesniedzis paskaidrojumus par kasācijas sūdzību, kuros pauž uzskatu, ka nav nepieciešams vērsties Eiropas Savienības Tiesā ar lūgumu pieņemt prejudiciālu nolēmumu, kā arī norāda turpmāk minētos argumentus, kuru dēļ kasācijas sūdzība nav pamatota.

[7.1] Lieta izskatīta atbilstoši Civilprocesa likuma 203. panta jēgai un mērķim. Ņemot vērā, ka šajā lietā (Nr. C68353420) prasības pamatā norādītie apstākļi ir identiski ar iepriekš izspriestajā lietā (Nr. C28312614) konstatētajiem un izvērtētajiem, kā arī sakrīt prasības priekšmets, tad ir tiesisks pamats secināt, ka spēkā esošā spriedumā lietā Nr.C28312614 atspoguļotie prasības noraidīšanas motīvi saistīja tiesu šajā lietā.

[7.2] Nav pieļauta nepareiza Eiropas Savienības tiesību normu interpretācija, kura būtu varējusi novest pie nepareizas Civilprocesa likuma 96. un 203. panta piemērošanas.

Kasācijas sūdzībā atkārtoti izvirzīti iepriekš ar spēkā esošiem nolēmumiem (Senāta 2020. gada 16. janvāra spriedumu, Rīgas apgabaltiesas 2021. gada 22. janvāra spriedumu un Senāta 2021. gada 28. decembra lēmumu

lietā Nr. C28312614) izvērtēti un par nepamatotem atzīti iebildumi.

[7.3] Nav pamatoti apgalvojumi, ka ar spriedumu atcelts viss līgums un atbildētāji nepamatoti iedzīvojušies uz prasītājas rēķina.

Tiesa pamatoti izskatīja celto prasību uz tajā norādītā pamata par līguma 6.1. punktā paredzētās atlīdzības piedziņu.

Prasītāja šajā lietā nav lūgusi piedzīt taisnīgu atlīdzību par faktiski veiktajiem ieguldījumiem, līdz ar to tiesa nevarēja tādu piespriest.

[7.4] Nav pamatoti iebildumi lietas izskatīšanai rakstveidā, jo prasītājam bija nodrošināts pietiekams laiks paskaidrojumu, lūgumu un pieteikumu iesniegšanai, tāpat savlaicīgi tika paziņots par lietas izskatīšanu rakstveida procesā. Prasītāja nepieteica lūgumu izskatīt lietu mutvārdu procesā.

[8] Senāts 2023. gada 7. jūnijā nolēma apturēt kasācijas tiesvedību, līdz likumīgā spēkā stājas Eiropas Savienības Tiesas nolēmums, un uzdot Eiropas Savienības Tiesai šādus jautājumus.

1) Vai /sporta veids/ /sportistu/attīstības un karjeras atbalsta pakalpojumu līgums, kas noslēgts starp, no vienas puses, komersantu, kurš /sporta veids/ /sportistu/sagatavošanas un attīstības jomā darbojas profesionāli, un, no otras puses, nepilngadīgu personu, kuru pārstāv vecāki un kura līguma noslēgšanas brīdī nav nodarbināta /sporta veids/jomā, ietilpst Direktīvas 93/13 piemērošanas jomā?

2) Ja atbilde uz 1. jautājumu ir noraidoša, vai Direktīva 93/13 neliedz tādu valsts judikatūru, kurā tiesību akti, ar kuriem šī direktīva tiek transponēta nacionālajās tiesībās, tiek interpretēti tādā veidā, ka tajā ietvertās patērētāju tiesību aizsardzības normas ir piemērojamas arī šādiem līgumiem?

3) Ja atbilde uz 1. vai 2. jautājumu ir apstiprinoša, vai valsts tiesa līguma noteikumu, kas paredz, ka par līgumā norādīto /sporta veids/ /sportista/attīstības un karjeras atbalsta pakalpojumu sniegšanu jaunais /sporta veids/ /sportists/ apņemas maksāt atlīdzību 10 % apmērā no ieņēmumiem, ko viņš saņems turpmāko 15 gadu laikā, var pakļaut negodīguma novērtējumam, ievērojot Direktīvas 93/13 3. pantā noteikto, un neuzskatīt šo noteikumu par tādu, uz kuru saskaņā ar Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktu neattiecas noteikumu negodīguma novērtējums?

4) Ja atbilde uz 3. jautājumu ir apstiprinoša, vai līguma noteikums, kas paredz, ka par līgumā norādīto /sporta veids/attīstības un karjeras atbalsta pakalpojumu sniegšanu jaunais /sporta veids/ /sportists/apņemas maksāt atlīdzību 10 % apmērā no ieņēmumiem, ko tas saņems turpmāko 15 gadu laikā, ir uzskatāms par tādu, kas sastādīts vienkāršā, skaidri saprotamā valodā Direktīvas 93/13 5. panta izpratnē, ņemot vērā, ka līguma noslēgšanas brīdī jaunajam /sporta veids/ /sportistam/nav pieejama skaidra informācija par sniegtā pakalpojuma vērtību un to, cik viņam šis pakalpojums izmaksās, lai viņš varētu izvērtēt ekonomiskās sekas, kas viņam var iestāties?

5) Ja atbilde uz 3. jautājumu ir apstiprinoša, vai līguma noteikums, kas paredz, ka par līgumā norādīto /sporta veids/ /sportista/attīstības un karjeras atbalsta pakalpojumu sniegšanu jaunais /sporta veids/ /sportists/apņemas maksāt atlīdzību 10 % apmērā no ieņēmumiem, ko tas saņems turpmāko 15 gadu laikā, ir uzskatāms par tādu, kas saskaņā ar Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktu rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam, ņemot vērā, ka šis punkts nesaista sniegtā pakalpojuma vērtību un to, cik patērētājam šis pakalpojums izmaksā?

6) Ja atbilde uz 5. jautājumu ir apstiprinoša, vai nebūtu pretrunā ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu valsts tiesas lēmums samazināt no patērētāja par labu piegādātājam piedzenamo summu līdz faktisko izdevumu apmēram, kas piegādātājam radies, saskaņā ar līgumu sniedzot pakalpojumus patērētājam?

7) Ja atbilde uz 3. jautājumu ir noliedzoša un ja uz līgumā minēto noteikumu, kas paredz, ka par līgumā minēto /sporta veids/ /sportista/attīstības un karjeras atbalsta pakalpojumu sniegšanu patērētājs apņemas maksāt atlīdzību 10 % apmērā no ieņēmumiem, ko tas saņems turpmāko 15 gadu laikā, saskaņā ar Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktu neattiecas negodīguma novērtējums, vai valsts tiesa, konstatējot, ka atlīdzības apmērs ir

acīmredzami nesamērīgs ar pakalpojuma sniedzēja ieguldījumu, tomēr var atzīt šādu līguma noteikumu par negodīgu, balstoties uz valsts tiesību normām?

8) Ja atbilde uz 7. jautājumu ir apstiprinoša, vai attiecībā uz līgumu, kas noslēgts ar patērētāju laikā, kad vēl nebija stājies spēkā Direktīvas 93/13 8.a pants, ir jāņem vērā informācija par dalībvalsts pieņemtajiem noteikumiem saskaņā ar minētās direktīvas 8. pantu, ko dalībvalsts 8.a panta kārtībā sniegusi Eiropas Komisijai, un, ja ir jāņem vērā, vai valsts tiesas kompetenci ierobežo šis dalībvalsts Direktīvas 93/13 8.a panta kārtībā sniegtā informācija, ja dalībvalsts ir norādījusi, ka tās tiesību akti nepārsniedz šajā direktīvā noteiktos minimālos standartus?

9) Ja atbilde uz 1. vai 2. jautājumu ir apstiprinoša, kāda nozīme, ievērojot Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 17. panta 1. punktu kopsakarā ar 24. pantu, piemērojot tiesību aktus, ar kuriem nacionālajās tiesībās ir transponētas Direktīvas 93/13 normas, piešķirama apstāklim, ka brīdī, kad tika noslēgts norādītais pakalpojumu līgums ar saistību termiņu uz 15 gadiem, jaunais /sporta veids/ /sportists/bija nepilngadīgs un ka tādējādi minēto līgumu nepilngadīgā vārdā noslēdza vecāki, nodibinot nepilngadīgai personai saistību maksāt atlīdzību 10 % apmērā no visiem ienākumiem, ko tā saņems turpmāko 15 gadu laikā?

10) Ja atbilde uz 1. vai 2. jautājumu nav apstiprinoša, vai, ņemot vērā, ka sporta aktivitātes ir Eiropas Savienības tiesību aktu piemērošanas jomā, pakalpojumu līgums ar saistību termiņu uz 15 gadiem, kas noslēgts ar nepilngadīgu jauno /sporta veids/ /sportistu/, ko tādējādi nepilngadīgā vārdā noslēguši viņa vecāki, nodibinot nepilngadīgai personai saistību maksāt atlīdzību 10 % apmērā no visiem ienākumiem, ko tā saņems turpmāko 15 gadu laikā, neaizskar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 17. panta 1. punktā kopsakarā ar 24. panta 2. punktu noteiktās personas pamattiesības?

[9] Eiropas Savienības Tiesa 2025. gada 20. marta spriedumā lietā „Arce”, C-365/23, [ECLI:EU:C:2025:192](#) (turpmāk – „Arce”) ir sniegusi šādas atbildes.

1) Direktīvas 93/13/EEK 1. panta 1. punkts un 2. panta „b” punkts jāinterpretē tādējādi, ka sportista attīstības un karjeras atbalsta pakalpojumu līgums, kas noslēgts starp komersantu, kurš darbojas sportistu attīstības jomā, no vienas puses, un nepilngadīgu „jaunās cerības” statusa sportistu, kuru pārstāv viņa vecāki un kurš šā līguma noslēgšanas brīdī vēl nebija nodarbināts sporta jomā, un kuram tādēļ bija patērētāja statuss, no otras puses, ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā.

2) Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkts un 8. pants jāinterpretē tādējādi, ka līguma noteikums, kas paredz, ka par līgumā norādīto attiecīgā sporta veida attīstības un karjeras atbalsta pakalpojumu sniegšanu jaunais sportists apņemas maksāt 10 % atlīdzību no ienākumiem, kurus viņš gūs 15 gadu laikā pēc šā līguma noslēgšanas, ietilpst šīs tiesību normas piemērošanas jomā. Tātad valsts tiesa, ievērojot šīs direktīvas 3. pantā noteikto, šāda noteikuma negodīgumu principā var novērtēt vienīgi tad, ja tā secina, ka tas nav formulēts vienkāršā, skaidri saprotamā valodā. Tomēr minētajām tiesību normām nav pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar kuru atļauta minētā noteikuma negodīguma pārbaude tiesā, pat ja tas formulēts vienkāršā, skaidri saprotamā valodā.

3) Direktīvas 93/13 5. pants jāinterpretē tādējādi, ka līguma noteikums, kurā vienīgi paredzēts, ka par sportista attīstības un karjeras atbalsta pakalpojumu sniegšanu sportists apņemas maksāt pakalpojumu sniedzējam 10 % atlīdzību no ienākumiem, kurus viņš gūs 15 gadu laikā pēc šā līguma noslēgšanas, pirms minētā līguma noslēgšanas nepaziņojot patērētājam visu nepieciešamo informāciju, kas tam ļautu izvērtēt tā saistību ekonomiskās sekas, nav formulēts vienkāršā, skaidri saprotamā valodā šīs tiesību normas izpratnē.

4) Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts jāinterpretē tādējādi, ka līguma noteikums, kurā paredzēts, ka par sportista attīstības un karjeras atbalsta pakalpojumu sniegšanu jaunais sportists apņemas maksāt 10 % atlīdzību no ienākumiem, kurus viņš gūs 15 gadu laikā pēc šā līguma noslēgšanas, nerada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam šīs tiesību normas izpratnē tikai tādēļ vien, ka sniegtā pakalpojuma vērtība šajā noteikumā netiek saistīta ar to, cik patērētājam izmaksās šis pakalpojums. Proti, šādas nelīdzsvarotības esamība jāizvērtē, ņemot vērā it īpaši tiesību normas, kas atbilstoši valsts tiesībām būtu piemērojamas, ja starp pusēm nebūtu vienošanās, godīgu un taisnīgu tirgus praksi dienā, kad noslēgts līgums par atlīdzību attiecīgajā sporta jomā, kā arī visus minētā līguma slēgšanas brīdī pastāvošos apstākļus, kas ar to bijuši saistīti, un visus pārējos šā līguma vai citu līgumu, no kā tas ir atkarīgs, noteikumus.

5) Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts jāinterpretē tādējādi, ka ar to ir pretrunā tas, ka valsts tiesa, kura ir konstatējusi, ka starp komersantu un patērētāju noslēgta līguma noteikums ir negodīgs šīs direktīvas 3. panta 1. punkta izpratnē, var samazināt no patērētāja piedzenamo summu līdz to faktisko izdevumu apmēram, kas pakalpojumu sniedzējam radušies, izpildot šo līgumu.

6) Direktīva 93/13, lasot to Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 17. panta 1. punkta un 24. panta 2. punkta gaismā, jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja līguma noteikumā paredzēts, ka par sportista attīstības un karjeras atbalsta pakalpojumu sniegšanu patērētājs apņemas maksāt 10 % atlīdzību no ienākumiem, kurus viņš gūs 15 gadu laikā pēc šā līguma noslēgšanas, apstāklim, ka minētā līguma noslēgšanas brīdī patērētājs bija nepilngadīgs un ka līgumu nepilngadīgā vārdā noslēdza viņa vecāki, ir nozīme, izvērtējot šāda noteikuma negodīgumu.

[10] Eiropas Savienības Tiesas spriedums stāties likumīgā spēkā ar tā pasludināšanu 2025. gada 20. martā, tāpēc tiesvedība lietā ar Senāta 2025. gada 2. aprīļa lēmumu atjaunota.

Motīvu daļa

[11] Senātam izskatāmajā lietā jāatbild uz šādiem tiesību jautājumiem:

1) vai uz „jaunās cerības” sportistu ir attiecināms patērētāja statuss;

2) ja patērētāja statuss ir attiecināms, vai līguma noteikumu netaisnīguma (negodīguma) vērtējums izdarīts, pārsniedzot Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkta un Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta otrās daļas robežas.

Tāpat Senātam ir jāizvērtē, vai saistībā ar Eiropas Savienības tiesību saturs noskaidrošanu un lietas izskatīšanu tiesa ir pieļāvusi tādus procesuālus pārkāpumus, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas.

Patērētāja statusa attiecināšana uz nepilngadīgu „jaunās cerības” sportistu

[12] Latvijā patērētāju tiesību aizsardzības jomā ieviests Eiropas Savienības tiesību regulējums. Patērētāju tiesību aizsardzību Eiropas Savienības tiesībās raksturo vispārīgi augsts aizsardzības standarts un pamatā minimālā harmonizācija, proti, dalībvalsts var saglabāt vai ieviest patērētāju aizsardzības pasākumus, kas ir stingrāki par Eiropas Savienības noteiktajiem.

Pareizai nacionālā regulējuma interpretācijai un piemērošanai vispirms noskaidrojama attiecīgās Eiropas Savienības tiesību normas interpretācija.

[13] Kasācijas sūdzībā norādīts (sk. *šā sprieduma 6.5.1. punktu*), ka tiesa nepamatoti strīdus tiesiskās attiecības vērtēja, piemērojot patērētāju tiesību aizsardzības regulējumu.

Senāts, uzdodot prejudiciālos jautājumus Eiropas Savienības Tiesai, lūdza interpretēt Direktīvas 93/13 tvērumu.

Eiropas Savienības Tiesa šajā lietā sniegtajā prejudiciālajā nolēmumā atzinusi, ka Direktīva 93/13 ir piemērojama sportista atbalsta un karjeras pakalpojuma līgumam (sk. *sprieduma lietā „Arce” 44.-47. un 54. punktu*), turklāt tā paliek piemērojama arī tad, kad „nepilngadīgais „jaunās cerības” sportists” kļūst par profesionālu spēlētāju (sk. *sprieduma lietā „Arce” 48.-51. punktu*). Tas nozīmē, ka tādā situācijā kā izskatāmajā lietā Eiropas Savienības patērētāju tiesību pamatregulējums attiecībā uz netaisnīgiem (negodīgiem) līguma noteikumiem paredz nepilngadīga „jaunās cerības” sportista kā patērētāja aizsardzību.

Ievērojot, ka Eiropas Savienības Tiesas interpretētais Direktīvas 93/13 1. panta 1. punkts (negodīgu noteikumu direktīvas tvērums) un 2. panta „b” punkts (patērētāja jēdziens) Patērētāju tiesību aizsardzības likumā ieviests attiecīgi 1. panta 3. punktā (patērētāja jēdziens) un 3. panta 2. punktā un 6. pantā (netaisnīgi līguma noteikumi),

secināms, ka norādītais kasācijas sūdzības arguments nav pamatots un izskatāmajā civillietā pamatoti piemērotas patērētāju tiesību aizsardzības normas.

Atlīdzības noteikumu formulējums un to netaisnīguma vērtējums

[14] Kasācijas sūdzībā norādīts (sk. *šā sprieduma 6.5.2. punktu*), ka izskatāmajā lietā nepareizi interpretētas un piemērotas Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkta un attiecīgi Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta prasības attiecībā uz skaidrā un saprotamā valodā formulētiem atlīdzības noteikumiem.

Senāts, uzdodot prejudiciālos jautājumus Eiropas Savienības Tiesai, lūdza izskaidrot, ciktāl valsts tiesa var novērtēt tādu līguma noteikumu negodīgumu, kuros paredzēts, ka par līgumā norādīto attiecīgā sporta veida attīstības un karjeras atbalsta pakalpojumu sniegšanu jaunais sportists apņemas maksāt 10 % atlīdzību no ienākumiem, kurus viņš gūs 15 gadu laikā pēc šā līguma noslēgšanas.

Eiropas Savienības Tiesa spriedumā norādījusi, ka līguma noteikumu, kas attiecas uz līguma galveno priekšmetu, izvērtēšanas iespēja atkarīga no valsts normatīvā regulējuma, proti, ja tajā paredzēts, tad iespējams pārbaudīt līguma noteikumu negodīgumu jebkurā gadījumā vai attiecīgi tikai tad, ja tas nav formulēts vienkāršā, skaidri saprotamā valodā (sk. *sprieduma lietā „Arce” 64.-66. punktu*).

Strīdus līgums noslēgts 2009. gada 14. janvārī.

Kasācijas arguments par Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta 2.² piemērošanu neattiecas uz izskatāmo strīdu, jo šī norma likumā ieviesta ar 2014. gada 24. aprīļa likumu. Tātad līguma noslēgšanas brīdī Patērētāju tiesību aizsardzības likuma regulējums principā līguma noteikumu netaisnīguma pārbaudei pakļāva visus līguma noteikumus.

Tomēr būtībā šajā lietā jautājums ir par līguma noteikuma par atlīdzību skaidrību un saprotamību. Šādai kontrolei ir pakļauti arī līguma noteikumi par cenu (atlīdzību) (arī kasācijas sūdzības iesniedzēja 2026. gada 16. jūnijā iesniegtajos paskaidrojumos norādītajā Senāta spriedumā lietā Nr. SKC-9/2020 vērtēts atlīdzības formulējums līgumā (sk. *Senāta 2020. gada 29. janvāra spriedumā lietā Nr. SKC-9/2020, [ECLI:LV:AT:2020:0129.C31270915.6.S.](#) 6.5., 6.6. un 6.8. punkts*)).

Secināms, ka tiesas pamatoti vērtēja prasītājas argumentus par atlīdzības atbilstību tirgus praksei, tostarp no skaidrības un saprotamības viedokļa.

[15] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka pārsūdzētajā spriedumā nepamatots ir arī pats strīdus noteikumu par atlīdzību negodīguma vērtējums.

Eiropas Savienības Tiesa sprieduma lietā „Arce” 71. punktā norādījusi, ka „valsts tiesai, ņemot vērā visus atbilstošos faktiskos apstākļus, jāpārbauda, vai [pārskatāmības] prasība ir ievērota. Konkrētāk, tai, ņemot vērā līguma noslēgšanas apstākļus, jāpārbauda, vai patērētājam ir paziņoti visi elementi, kuri var ietekmēt viņa saistību apjomu un kuri viņam ļauj novērtēt līguma finansiālās sekas”.

Minētajā Eiropas Savienības Tiesas spriedumā arī norādīts, ka tiesai jāvērtē, vai komersanta pirms šā līguma noslēgšanas sniegtā informācija ir ļāvusi patērētājam pieņemt savu lēmumu piesardzīgi un pilnībā apzinoties finansiālās sekas, ko rada līguma noslēgšana. Proti, konkrētajā lietā, vai attiecīgie ienākumi, no kuriem tiks rēķināta pakalpojuma sniedzēja atlīdzība, var tikt saprātīgi saprasti un izsecināti no līguma kopumā, kā arī, vai ir bijusi pietiekama bāzes informācija saistības ekonomisko seku izvērtēšanai (sk. *sprieduma lietā „Arce” 73.-75. punktu*). Turklāt šajā jautājumā vērā ņemams, ka patērētājs līguma noslēgšanas brīdī bija nepilngadīgs un ka līgumu viņa vietā noslēdza viņa vecāki (sk. *sprieduma lietā „Arce” 104. punktu*).

Senāts konstatē, ka pārbaudāmā sprieduma argumentācijā, izmantojot tiešu atsauci uz to, pārņemts Rīgas apgabaltiesas 2021. gada 22. janvāra spriedumā lietā Nr. C28312614 veiktais līguma noteikumu par atlīdzību formulējuma vērtējums, kā arī pārbaudāmajā spriedumā sniegts pamatojums, kāpēc tiesa uzskata par nepieciešamu vienādi izšķirt strīdu (abās lietās tas pats prasības pamats, atšķiras tikai laika posms, par kuru tiek prasīta atlīdzība).

Senāts secina, ka Rīgas apgabaltiesa 2021. gada 22. janvāra spriedumā lietā Nr. C28312614 izvērtējusi gan līguma noteikumu par atlīdzību pārskatāmību (sk. *izvērtējumu sprieduma 20. punktā un tā apakšpunktos*), gan netaisnīgumu (sk. *izvērtējumu sprieduma 21. punktā un tā apakšpunktos*) un šis vērtējums atbilst spriedumā lietā „Arce” norādītajām vadlīnijām un principiem.

Senāts atzīst, ka atlīdzības pārskatāmības izvērtējumam ir būtiska nozīme līguma noteikumu netaisnīguma izvērtējumā, jo tas apstiprina secinājumu par tā netaisnīgumu. Ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus un tiesas vērtējuma atbilstību Eiropas Savienības Tiesas norādītajiem principiem, Senāts atzīst par pamatotu secinājumu, ka nepilngadīgs „jaunais cerības” sportists, ja prasītājs pret to būtu ievērojis Patērētāju tiesību aizsardzības likuma tiesību normas – izturējies godīgi un līdzvērtīgi –, nebūtu piekritis strīdus atlīdzības apmēram. Tātad konkrētie līguma noteikumi pamatoti atzīti par tādiem, kas rada ievērojamu nelīdzsvarotību par sliktu patērētājam – jaunajam sportistam. Tas, ka Latvijas tiesību sistēmā nav tieša normatīvā regulējuma šāda veida līgumu elementiem, kā arī pastāvošie riska elementi neliedz vērtēt konkrēto situāciju kā tādu, kas kopumā nav atbilstoša pušu ekonomisko interešu līdzsvaram, tostarp tādēļ, ka prasītāja atlīdzību noteikusi atbilstoši saviem ieskatiem, bet ne balstoties uz taisnīgu un godprātīgu tirgus praksi.

Kasācijas sūdzībā norādītais par prasītāja pozīcijai atbilstošiem prakses piemēriem, kā arī prasītāja 2026. gada 16. jūnija paskaidrojumos ietvertais viedoklis par spriedumu lietā „Arce” neatpēko tiesu vērtējumā izmantotos tirgus prakses piemērus un saistībā ar tiem izdarītos secinājumus, kas balstīti principos, kuri atbilst spriedumā lietā „Arce” ietvertajiem.

[16] Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā nostiprināts, ka patērētāju nesaista negodīgi noteikumi, jo komersants nepelna aizsardzību, ja tādus izmantojis līgumā. Tas atkārtots arī sprieduma lietā „Arce” 89.-93. punktā un tas nozīmē, ka nav iespējams samazināt strīdus līguma noteikumos paredzēto atlīdzību līdz faktisko izdevumu apmēram, kas prasītājam kā pakalpojumu sniedzējai radušies, izpildot šo līgumu. Proti, konkrēto līguma noteikumu atzīšanas par netaisnīgu sekas ir tādas, ka prasītājs nevar uz to pamata iegūt atlīdzību, jo pušu vienlīdzība var tikt atjaunota tikai nepiemērojot šos noteikumus vispār.

Vienlaikus Senāts norāda, ka līguma noteikumu atzīšana par netaisnīgiem nenozīmē, ka prasītājam nevarētu būt tiesības uz atlīdzību par faktiski sniegtajiem pakalpojumiem, ja tāda tiktu prasīta un pamatota citā lietā uz cita prasības pamata (sk. *arī šā sprieduma 19.1. punktu*).

Nav pamatots 2026. gada 16. jūnija paskaidrojumos paustais ieskats, ka bez negodīgā noteikuma līguma pastāvēšana juridiski nav iespējama.

Šāds ieskats izteikts neņemot vērā, ka līguma noteikumu izvērtēšanai piemērojami Civillikuma noteikumi par tiesiska darījuma iztulkošanu, tostarp Civillikuma 1504. un 1505. panta noteikumi, kā arī līgumā skaidri paustā pušu griba noslēgt atlīdzības līgumu. Tas nozīmē, ka Civillikuma noteikumi par līguma sekām piemērojami atbilstoši pušu gribai un nevar tikt tulkoti kā tādi, kas neparedz vismaz atlīdzību par faktiski sniegtajiem pakalpojumiem.

Līdz ar to nevar uzskatīt, ka konkrēto līguma noteikumu atzīšana par netaisnīgiem, liktu uzskatīt, ka līgums tiek pilnībā „iznīcināts” (prasītāja paliek bez atlīdzības), vai ka sportistam tiktu dota iespēja netaisnīgi iedzīvoties.

Eiropas Savienības tiesu dialogs un tiesību normu interpretācija vienveidīgu lietu izskatīšanā

[17] Vispārīgi kasācijas sūdzībā (sk. *šā sprieduma 6.2. punktu*) pamatoti norādīts, ka tiesai nav pamata paļauties uz citā lietā izdarītu faktisko apstākļu novērtējumu, ja lietas dalībnieks norāda uz Eiropas Savienības tiesību nepareizu piemērošanu vai interpretāciju.

Kas attiecas uz nacionālajās tiesībās transponētu direktīvu normu piemērošanu, tad jāņem vērā, ka šādā gadījumā to piemērošana būs atkarīga arī no tā, kā attiecīgās direktīvas normas interpretācija attīstījusies Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā.

Tādējādi secināms, ka Eiropas Savienības tiesību piemērošanā tiesām ir īpašs patstāvīgs pienākums veikt normu piemērošanas pareizības izvērtējumu (šajā jautājumā sk., piemēram, *Eiropas Savienības Tiesas 2010. gada*

spriedumu lietā „Elchinov”, C-173/09, ECLI:EU:C:2010:581).

[18] Tomēr, izvērtējot kasācijas sūdzības argumentus par procesuālajiem pārkāpumiem, kas saistīti ar atsaukšanos uz citā lietā izdarītiem secinājumiem, tai skaitā par Eiropas Savienības Tiesību piemērošanu (sk. šā sprieduma 6.1. un 6.3. punktu), nav konstatējami tādi procesuāli pārkāpumi, kas būtu noveduši pie lietas nepareizas izspriešanas (sk. *Civilprocesa likuma* 452. panta otro daļu).

[18.1] Eiropas Savienības tiesībās valsts tiesām ir dotas tiesības izlemt, kad tās uzskata par nepieciešamu izmantot prejudiciālā nolēmuma procedūru (sk. šajā jautājumā *Eiropas Savienības Tiesas attīstīto judikatūru sākot no 1962. gada 14. decembra sprieduma apvienotajās lietās „Wöhrmann” 31/62 un 33/62, ECLI:EU:C:1962:49* un 1988. gada 21. aprīļa spriedumu lietā „Pardini”, 338/85, ECLI:EU:C:1988:194). To apstiprina arī sprieduma lietā „Arce” norādītais attiecībā uz prasītāja norādītajiem iebildumiem par uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem.

[18.2] Kasācijas sūdzībā netiek apstrīdēti pārbaudāmajā spriedumā ietvertie secinājumi, ka izskatāmajā lietā un lietā Nr. C28312614 ir tas pats prasības pamats un identiski pierādīšanas priekšmetā ietilpstošie apstākļi par līguma 6.1. punkta piemērojamību. Līdz ar to Senāts secina, ka abas lietas atzīstamas par vienveidīgām lietām, kas ļauj vienā lietā izdarītos secinājumus izmantot arī otrā lietā, jo Eiropas Savienības tiesības tika piemērotas pareizi (sk. šā sprieduma 12.-16. punktu).

Jāņem vērā, ka tiesību uz taisnīgu tiesu nodrošināšanā svarīga ir tiesvedības norise kopumā, kā arī tas, ka iespējams atsevišķas nepilnības novērst augstākas instances tiesā. Šajā lietā Senāts ir izmantojis Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. pantā paredzētās tiesības vērsties ar prejudiciālajiem jautājumiem Eiropas Savienības Tiesā.

Tā kā Eiropas Savienības Tiesas spriedumā norādītais apstiprina, ka tiesu, tostarp Senāta, secinājumi civillietā Nr. C28312614 atbilst Eiropas Savienības tiesību pareizai piemērošanai, secināms, ka tiesas atsaukšanās uz spriedumiem civillietā Nr. C28312614 neietekmēja lietas izspriešanas pareizību.

Par lietas izskatīšanas procesuālajiem jautājumiem

[19] Lietas izskatīšanas kārtības (rakstveida vai mutvārdu procesā) noteikšana ir procesuālo tiesību jautājums.

Prasītāja iebildusi pret lietas izskatīšanu rakstveida procesā, pamatojot to šādi: 1) netika pieņemti prasītājas iesniegtie pierādījumi par līguma izpildi; 2) lietas izskatīšana mutvārdu procesā būtu novērsusi nepienācīgi motivēta sprieduma pieņemšanu.

Izvērtējot iebildumus, Senāts atzīst, ka tie (sk. šā sprieduma 6.4. punktu) nerada pamatu konstatēt tādu pārkāpumu, kas novedis pie lietas nepareizas izspriešanas.

[19.1] Atbilstoši *Civilprocesa likuma* 192. pantam tiesa taisa spriedumu par celtās prasības priekšmetu un pamatu, jo no prasības priekšmeta un pamata ir atkarīgi pierādīšanas priekšmetā iekļaujamie fakti.

Izskatāmajā lietā celtā prasība ir par konkrētos līguma punktos paredzētās atlīdzības, kas noteikta kā procenti no /sporta veids/ /sportista/neto ienākumiem, piedziņu. Tā nav atlīdzība, kuras noteikšana atkarīga no faktiski sniegtajiem pakalpojumiem. Līdz ar to izskatāmās lietas pierādīšanas priekšmetā neietilpst fakti par līguma izpildi attiecībā uz sniegtajiem pakalpojumiem, un pierādījumiem par šiem faktiem nav nozīmes lietas izspriešanā.

Tas nozīmē, ka pierādījumu par sniegtajiem pakalpojumiem nepieņemšana nevarēja ietekmēt šīs lietas izspriešanu.

Attiecīgā prasības priekšmeta un pamata izvēle ir bijusi prasītājas ziņā. Strīda par šajā lietā prasīto atlīdzību izšķiršana nenozīmē, ka prasītājai nav bijušas tiesības uz atlīdzību par faktiski sniegtajiem pakalpojumiem. Tiesības uz atlīdzību par faktiski sniegtajiem pakalpojumiem strīda gadījumā bija īstenojamas ar attiecīgas prasības celšanu (kāda šajā lietā nav celta).

[19.2] Ieskats, ka lietas izskatīšana mutvārdu procesā būtu ietekmējusi sprieduma motivāciju, ir atzīstams par prasītājas pieņemumu. No kasācijas sūdzības kopumā izriet, ka prasītājas iebildumi sprieduma motivācijai saistīti ar to, ka tiesa nav piekritusi prasītājas sniegtajai tiesību normu interpretācijai, t. i., iebildumi saistīti ar materiālo tiesību piemērošanas jautājumiem. Lietas izskatīšana mutvārdu procesā nevar nodrošināt tiesas piekrišanu lietas dalībnieka ieskatam par tiesību piemērošanu, tādēļ nav pamata uzskatīt, ka tieši izskatīšana rakstveida procesā būtu varējusi novest pie lietas nepareizas izskatīšanas.

Secinājums

[20] Spriedumā norādīto apsvērumu kopums dod pamatu secinājumam, ka pārsūdzētais spriedums atstājams negrozīts, bet kasācijas sūdzība noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474. panta 1. punktu, Senāts

nosprieda

atstāt negrozītu Rīgas apgabaltiesas 2022. gada 25. oktobra spriedumu, bet /Nosaukums A/ kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Senatore Dz. Balta Senators N. Salenieks Senatore K. Zīle